

ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ

Πώς μπορεί να υλοποιηθεί το πρόγραμμα;

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το καλοκαίρι του 2009, παρουσιάστηκε από το τότε Υπουργείο Ανάπτυξης το πρόγραμμα “Εξοικονομώ κατ’ οίκον” το οποίο στόχευε στην ενίσχυση οικιακών καταναλωτών προκειμένου να προχωρήσουν σε έργα ενεργειακής αναβάθμισης παλαιών ενεργοβόρων κτηρίων.

Η υλοποίηση του προγράμματος, όπως σχεδιάστηκε, απαιτούσε 400 εκατ. € δημοσίων ενισχύσεων την επόμενη διετία, ποσό όμως που δεν ήταν εξασφαλισμένο και δεσμευμένο, γεγονός που θέτει πλέον εν αμφιβόλω την ίδια τη δυνατότητα υλοποίησης του προγράμματος.

Πριν εξετάσουμε τις πιθανές διεξόδους από το πρόβλημα αυτό, θα πρέπει εν συντομία να αναφέρουμε τους βασικούς άξονες του προγράμματος αυτού για να γίνει καλύτερα κατανοητό το τι χρειάζεται να γίνει.

2. Ο ΑΡΧΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Η συνολική Δημόσια Δαπάνη του Προγράμματος ανέρχεται σε 400 εκ. € (σε σύνολο επενδύσεων της τάξης του 1 δις €) και κατανέμεται ανά Περιφέρεια, βάσει συνυπολογισμού του πλήθους των κτηρίων και των νοικοκυριών της Περιφέρειας σε σύγκριση με το σύνολο της χώρας.

Δικαίωμα συμμετοχής έχουν:

- οι ιδιοκτήτες νομίμως υφισταμένων μονοκατοικιών

- οι εκπρόσωποι των ιδιοκτητών νομίμως υφισταμένων κτηρίων με κύρια χρήση κατοικίας.

Επιλεξιμότητα κτηρίων:

- είτε να φέρουν οικοδομική άδεια που έχει εκδοθεί πριν την 01.01.1980 (πριν την εφαρμογή του Κανονισμού Θερμομόνωσης δηλαδή), είτε να έχουν κατασκευασθεί πριν την ανωτέρω ημερομηνία.
- να έχουν κύρια χρήση κατοικίας.
- να βρίσκονται σε περιοχές με τιμή ζώνης χαμηλότερη του ποσού των 1.500 €/τ.μ.

Η διάρκεια του Προγράμματος προσδιορίστηκε στα δύο (2) έτη. Η υλοποίηση των παρεμβάσεων θα έπρεπε να έχει ολοκληρωθεί εντός ενός (1) έτους από την έγκριση της εκάστοτε πρότασης.

Ποιοί φορείς εμπλέκονται στο σχεδιασμό, τη διαχείριση και την υλοποίηση του Προγράμματος;

- τ. Υπουργείο Ανάπτυξης (Φορέας Σχεδιασμού και Υλοποίησης Υποστηρικτικών Ενέργειών του Προγράμματος)
- Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή ΠΕΠ
- Υπηρεσίες Περιφερειών (Φορείς Υλοποίησης Προγράμματος)
- Διεύθυνση Εποπτείας ΚΕΠ (Συντονισμός ΚΕΠ)
- Δίκτυο ΚΕΠ (Αποκεντρωμένα «σημεία επαφής» με τους Ωφελούμενους)

Ποιες είναι οι επιλέξιμες επεμβάσεις;

- Θερμομόνωση στο δώμα του κτηρίου. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ για τα κτήρια που δεν έχουν ήδη.
- Τοποθέτηση διπλών θερμομονωτικών υαλοπινάκων και θερμομονωτικών πλαισίων – κουφωμάτων. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ για τις ιδιοκτησίες που δεν έχουν ήδη.
- Αντικατάσταση παλαιού συστήματος καυστήρα-λέβητα με νέο υψηλής απόδοσης ή με σύστημα φυσικού αερίου ή με σύστημα που κάνει χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ για τα κτήρια που δεν έχουν ήδη.
- Εγκατάσταση ηλιακών θερμοσιφώνων για παραγωγή ζεστού νερού χρήσης. ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ σε επίπεδο κτηρίου ή ανά ιδιοκτησία.

- Θερμομόνωση στο λοιπό κέλυφος του κτηρίου. ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ σε επίπεδο κτηρίου.

Το ποσοστό ενίσχυσης θα κυμαινόταν από 30 έως 50% του κόστους των επιλέξιμων επεμβάσεων αναλόγως του είδους των κατοικιών και των παρεμβάσεων (βάσει αριθμού παροχών ηλεκτρικού ρεύματος) καθώς και του είδους των επεμβάσεων που θα πραγματοποιούνταν.

Συγκεκριμένα, για τις μονοκατοικίες το ποσοστό ενίσχυσης ανέρχεται στο 30%. Για τις πολυκατοικίες το ποσοστό ανέρχεται στο 35%.

Σημειωτέον ότι, η τροποποίηση του Ευρωπαϊκού Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 397/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 6ης Μαΐου 2009, επέτρεψε την ενίσχυση κατοικιών για δαπάνες ενεργειακής απόδοσης προκειμένου να προωθήσει την κοινωνική συνοχή.

3. ΥΠΑΡΧΕΙ ΔΙΕΞΟΔΟΣ;

Όλοι συμφωνούν ότι η εξοικονόμηση ενέργειας στον κτηριακό τομέα είναι άμεση προτεραιότητα για ενεργειακούς, περιβαλλοντικούς, αναπτυξιακούς και κοινωνικούς λόγους και συνεπώς θα πρέπει να υπάρξουν μέτρα ενίσχυσης των πολιτών (ιδιαίτερα των χαμηλών εισοδημάτων) προς αυτή την κατεύθυνση. Οι απαραίτητοι πόροι όμως δεν φαίνεται να είναι άμεσα διαθέσιμοι.

Προκειμένου να υλοποιηθούν μέτρα εξοικονόμησης στον κτηριακό τομέα, υπάρχουν οι εξής εναλλακτικές λύσεις:

Αναθεώρηση του ΕΣΠΑ

Οι απαραίτητοι πόροι θα μπορούσαν να διασφαλιστούν από μία αναθεώρηση του ΕΣΠΑ ώστε να υπάρξει μεταφορά κονδυλίων προς το Πρόγραμμα.

Πλεονέκτημα: Δεν απαιτείται αλλαγή και επανασχεδιασμός του Προγράμματος.

Μειονέκτημα: Θα απαιτηθούν αρκετοί μήνες για την αναθεώρηση του ΕΣΠΑ και οι τυχόν πόροι θα αφαιρεθούν από άλλες δράσεις με πιθανές τριβές σε περιφερειακό επίπεδο.

Εξεύρεση πόρων από άλλα κοινοτικά προγράμματα

Μία πιθανή λύση θα ήταν η ένταξη περιοχών σε προγράμματα όπως το JESSICA (http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/2007/jjj/jessica_en.htm) που αφορά στην ανάπτυξη αστικών περιοχών με συμμετοχή μάλιστα και τραπεζών στο χρηματοδοτικό σχήμα. Το μειονέκτημα μιας τέτοιας λύσης είναι ότι απαιτεί αρκετό χρόνο για την ένταξη περιοχών στο πρόγραμμα και ενδεχομένως δεν καλύπτει πλήρως τις ανάγκες όλων των περιφερειών.

Τροποποίηση του προγράμματος, ενισχύσεις φορολογικού τύπου και εμπλοκή Τραπεζών

Μία ουσιαστική λύση θα ήταν η τροποποίηση του αρχικού σχεδιασμού και η άμεση υιοθέτηση ενός νέου χρηματοδοτικού σχήματος. Το σχήμα αυτό περιλαμβάνει τα εξής:

- 1. Επιστροφές φόρου αντί της άμεσης κεφαλαιουχικής ενίσχυσης.**
- 2. Ενεργό συμμετοχή Τραπεζών με παράλληλη κρατική εγγύηση δανείων και επιδότηση επιτοκίου.**

Ας δούμε λίγο πιο αναλυτικά τις λεπτομέρειες αυτής της πρότασης.

- Οι συνολικές επενδύσεις (δημόσιες και ιδιωτικές) είναι της τάξης του 1 δις €.
- Η περίοδος εφαρμογής προτείνεται να είναι τετραετής.
- Οι επιστροφές φόρων (tax credits) εφαρμόζονται επιτυχώς στις ΗΠΑ από τη νέα διοίκηση Ομπάμα για αντίστοιχα προγράμματα.
- Οι κρατικές δανειακές εγγυήσεις και η επιδότηση επιτοκίου είναι δοκιμασμένα εργαλεία.

Προτείνεται να υπάρξει επιστροφή φόρου ίση με το 15-30% της δαπάνης ανά νοικοκυριό (το ποσοστό εξαρτάται από τις παρεμβάσεις και περιγράφεται λεπτομερέστερα παρακάτω). Το Δημόσιο προχωρά σε συμφωνία με Τράπεζες για την εξ ολοκλήρου χρηματοδότηση των απαραίτητων παρεμβάσεων. Πέραν της εγγύησης του Δημοσίου για τα παρεχόμενα δάνεια, παρέχεται επιδότηση επιτοκίου ίση με 400 μονάδες βάσης (4%) για τα ειδικά αυτά δάνεια εξοικονόμησης ενέργειας στον κτηριακό τομέα. Εκτιμάται ότι το Δημόσιο θα πρέπει να συνεισφέρει περίπου 25 εκατ. € ετησίως για τον σκοπό αυτό, ποσό που φαίνεται πως είναι ήδη διαθέσιμο.

Τα φορολογικά έσοδα του Δημοσίου από τις παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας είναι περίπου ίσα με τις επιστροφές φόρου που προτείνονται συν τα ποσά για την επιδότηση επιτοκίου. Με άλλα λόγια, υπάρχει ένας ισοσκελισμός εσόδων-εξόδων για το Δημόσιο.

Τα **πλεονεκτήματα** αυτής της προσέγγισης είναι τα εξής:

- Οι παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας μπορούν να ξεκινήσουν άμεσα με 100% χρηματοδότηση από τις Τράπεζες.
- Οι παρεμβάσεις μπορούν πλέον να γίνουν σε επίπεδο νοικοκυριού και όχι κτηρίου, κάτι που θα δημιουργούσε προβλήματα συνεννόησης μεταξύ συνιδιοκτητών.
- Οι παρεμβάσεις μπορεί πλέον να είναι ευρύτερες (να αφορούν δηλαδή και άλλες τεχνολογίες και μέτρα εξοικονόμησης) και να γίνονται σταδιακά ανάλογα με τις ανάγκες και τις δυνατότητες των ιδιοκτητών.
- Οι παρεμβάσεις αφορούν τόσο τα παλαιά όσο και νεότερα κτήρια.
- Δεν απαιτείται ο συντονισμός τόσων δημοσίων φορέων (τ. Υπουργείο Ανάπτυξης, Περιφέρειες, ΚΕΠ), αλλά το πρόγραμμα γίνεται μέσω των γνωστών φορολογικών διαδικασιών.
- Το αποτέλεσμα για τον τελικό καταναλωτή είναι ισοδύναμο των κεφαλαιουχικών ενισχύσεων.

Εκτιμάται ότι από την υλοποίηση του προγράμματος θα διασφαλιστούν τουλάχιστον για μια τετραετία περί τις 6.250 θέσεις απασχόλησης στον κτηριακό-κατασκευαστικό τομέα και άλλες 10.000 περίπου θέσεις εργασίας σε ευρύτερους κλάδους της οικονομίας λόγω τόνωσης της κατανάλωσης.

Το μειονέκτημα της προσέγγισης αυτής είναι ότι ο ουσιαστικός έλεγχος του προγράμματος περνά στα χέρια του Υπουργείου Οικονομικών το οποίο δεν έχει εκδηλώσει μέχρι σήμερα κάποια άποψη για το θέμα. Σε κάθε περίπτωση όμως, η μη υλοποίηση του προγράμματος σημαίνει και λιγότερα φορολογικά έσοδα αφού θα συνεχιστεί η καθίζηση στον οικοδομικό-κατασκευαστικό κλάδο.

Οι προτεινόμενες επιστροφές φόρου είναι οι εξής:

Παρέχεται επιστροφή φόρου ίση με 30% επί της δαπάνης για:

- Θερμομόνωση στο δώμα ή και στο λοιπό κέλυφος του κτηρίου.
- Τοποθέτηση διπλών θερμομονωτικών υαλοπινάκων ή και υαλοπινάκων χαμηλής εκπεψιμότητας (low-e), καθώς και θερμομονωτικών πλαισίων – κουφωμάτων.
- Αγορά και εγκατάσταση συστημάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την κάλυψη των θερμικών-ψυκτικών αναγκών του κτηρίου (όπως λέβητες-καυστήρες βιομάζας, γεωθερμικές αντλίες θερμότητας, γεωεναλλάκτες, ηλιοθερμικά συστήματα για ζεστό νερό χρήσης, θέρμανση ή και ψύξη).
- Δημιουργία πράσινης στέγης στο δώμα του κτηρίου για βελτίωση των συνθηκών άνεσης και της ενεργειακής απόδοσης του κτηρίου.

Παρέχεται επιστροφή φόρου ίση με 15% επί της δαπάνης για:

- Την αντικατάσταση παλαιού συστήματος καυστήρα-λέβητα με νέο υψηλής απόδοσης ή με σύστημα φυσικού αερίου.
- Την αγορά και εγκατάσταση συστημάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (όπως φωτοβολταϊκά, μικρές ανεμογεννήτριες), συστήματα μικροπαραγωγής (όπως μικροτουρμπίνες, κινητήρες Stirling, κυψέλες καυσίμου) και συμπαραγωγής για θέρμανση, ψύξη ή/και παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.
- Την εγκατάσταση ανεμιστήρων οροφής.